

معرفی و بررسی کتاب دُرّ دانش، مصاحبه تاریخ شفاهی با دکتر عباس حرّی

فاطمه جبرائیلی

■ چکیده:

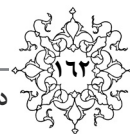
امروزه تاریخ شفاهی نقش بسیار مؤثری در تاریخ‌نگاری معاصر ایفا می‌کند و به‌عنوان یک ابزار تحقیقی برای مطالعات تاریخی، کاربرد فراوانی دارد. مصاحبه در این نوع پژوهش، مهم‌ترین رکن به حساب می‌آید. همچنین در این روش، امکان طرح موضوعات به شیوه‌ای راحت و به دور از تکلف نوشتاری وجود دارد که منجر به تعمیق مباحث و بیان برخی از ناگفته‌ها خواهد شد.

کتاب دُرّ دانش، مصاحبه تاریخ شفاهی با دکتر عباس حرّی، حاصل گفت‌وگو با آقای دکتر عباس حرّی - استاد و متخصص کتابداری، اطلاع‌رسانی و دانش‌شناسی - است. مصاحبه، تدوین و تحقیق این اثر بر عهده پیمان‌ه صالحی بوده است که در زمستان ۱۳۹۵ در سومین سال درگذشت ایشان، به‌وسیله انتشارات سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران چاپ و منتشر شده است. یادداشت پیش‌رو، کتاب مذکور را معرفی و بررسی می‌کند.

کلیدواژه‌ها:

تاریخ شفاهی؛ تدوین؛ مصاحبه؛ عباس حرّی.

تاریخ شفاهی، دوفصلنامه؛ سال سوم، شماره اول، شماره پیاپی ۵، بهار و تابستان ۱۳۹۶، صص

معرفی و بررسی کتاب دُرّ دانش، مصاحبه تاریخ‌شفاهی با دکتر عباس حرّی

فاطمه جبرائیلی^۱

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، در راستای سیاست اشاعه اطلاعات، به اطلاع‌رسانی کتاب‌ها، اسناد، پایان‌نامه‌ها، نسخ خطی و سایر منابع کتابی و غیرکتابی می‌پردازد. لذا، یکی از مهم‌ترین سیاست‌های این سازمان در سال‌های اخیر، انتشار منابع تاریخ‌شفاهی، به‌منظور تکمیل اطلاعات منابع مکتوب بوده است. دُرّ دانش، یکی از منابع تولیدشده توسط کارشناسان اداره آرشیو شفاهی (گروه اطلاع‌رسانی منابع دیداری- شنیداری کنونی) است. این کتاب براساس مصاحبه‌ای شش ساعته با دکتر حرّی در چهار جلسه تنظیم شده است که مهر ۱۳۸۳ در دفتر کار ایشان در گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه تهران انجام شده است. این گفت‌وگو در قالب یک مصاحبه تاریخ‌شفاهی توسط پیمان‌صالحی صورت گرفته و تدوین و تحقیق آن نیز بر عهده ایشان بوده است.

دکتر عباس حرّی از جمله استادان و متخصصان کتابداری، اطلاع‌رسانی و دانش‌شناسی بود که با چهار دهه حضور مستمر در عرصه‌های آموزش و پژوهش کتابداری و علم اطلاعات کشور، میراث ارزشمندی برای نسل‌های آینده دانش‌آموختگان این رشته برجا نهاد. وی مصداق یک روشنفکر خردمند بود و بسیاری از مفاهیم و نظریه‌های جدید در حوزه اطلاع‌رسانی را برای اولین بار در ایران مطرح کرد. نظریه‌های دکتر حرّی دارای ویژگی‌هایی نظیر: خلاقیت در رویکرد، نو بودن نظریه و معرفی نظریه‌ها همراه با نقد عالمانه آن‌ها بود. مروری بر نوشته‌های ایشان نشان می‌دهد که شیفتگی دکتر حرّی به معلمی از همان سال‌های جوانی نمایان بوده است و همین علاقه سبب شده بود تا همواره در کلاس‌هایش بسیار جدی، منظم، اما صمیمی باشد.

دُرّ دانش که در دویست و نه صفحه، در قطع وزیری و به شمارگان پانصد نسخه منتشر شده

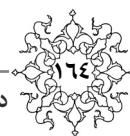
۱. کارشناس تاریخ‌شفاهی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران.
edalat1321@gmail.com

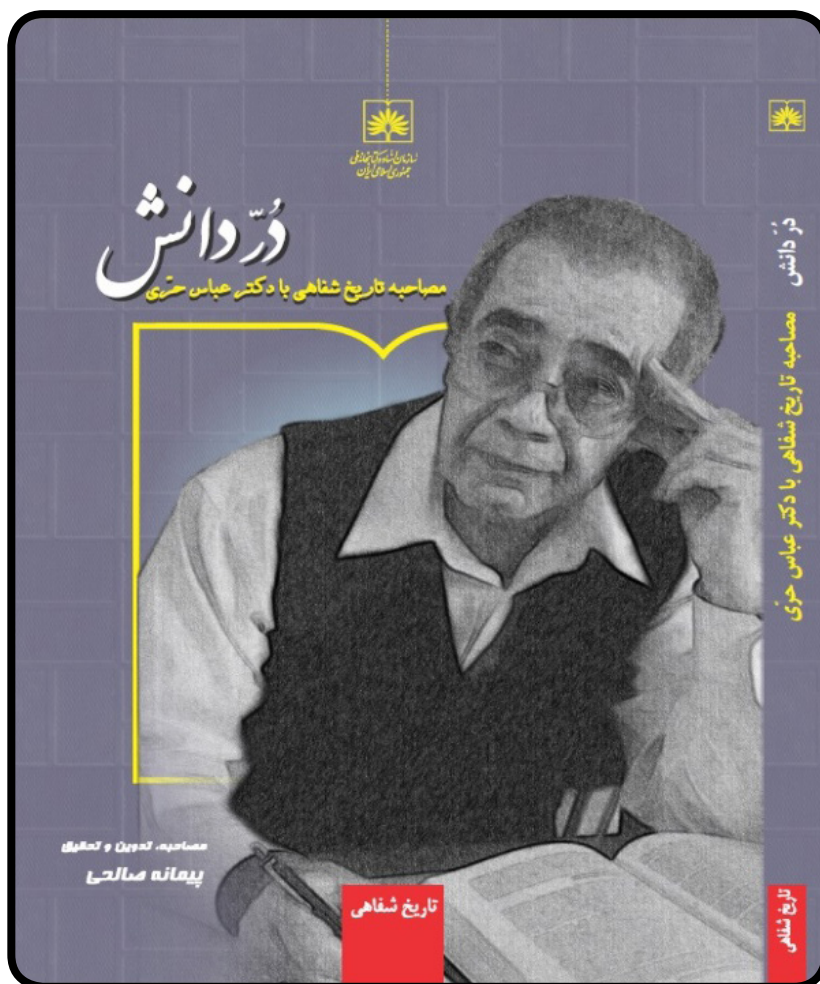

است، براساس تاریخ فعالیت‌های علمی و پژوهشی راوی فصل‌بندی شده است. این کتاب دارای ده فصل است که خانواده، نوجوانی، آغاز تحصیلات دانشگاهی، رشته کتابداری، مقطع دکتری، تدریس در دانشگاه، ویژگی‌های رشته کتابداری، کتابخانه ملی ایران، دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی، تألیفات، همکاری با نشریات، شرکت در مجامع بین‌المللی، دفتر پژوهش‌های فرهنگی، وضعیت انتشارات در زمینه علوم کتابداری و انجمن کتابداران ایران؛ فصول مختلف آن را تشکیل می‌دهد. مقدمه، کارنامه، گزیده تصاویر و کتابنامه نیز بر غنای مطالب افزوده است. دُر دانش با این جمله از متن مصاحبه آغاز می‌شود که از قول زنده‌یاد دکتر حرّی آمده است که: «رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی، جز ایجاد رابطه مؤثر میان انسان و دانش مقید نیست، یعنی دانش‌هایی که بر محمل‌های مختلفی مضبوط می‌شوند. علاوه بر این، از زمانی که مباحث اطلاع‌سنجی مورد توجه قرار گرفته، رشته کتابداری به محور رشد علمی تبدیل شده است». همچنین تدوینگر در مقدمه کتاب، مباحثی نظیر اطلاع‌رسانی و اطلاع‌شناسی را که از جمله تخصص‌های علمی دکتر حرّی بود، با بهره‌گیری از نظرات متخصصین این حوزه شرح و بیان کرده است.

علاوه بر این، ساختار مناسبی برای به نوشتار درآوردن یک مصاحبه تاریخ‌شفاهی در نظر گرفته شده است. استاد حرّی با زبان و بیان ساده و بی‌پیرایه خویش، سعی می‌کند به‌عنوان راوی دانا و بی‌طرف، آنچه می‌داند و به نظرش می‌آید را برای ماندگاری در تاریخ بیان کند و هر جا لازم می‌داند نظر صائب خود را نیز بدون هیچ محدودیتی ارائه می‌دهد. هر فصل با سرفصلی آغاز و در ادامه با پرسش تدوینگر و سپس پاسخ استاد پی‌گرفته می‌شود؛ پاسخ‌های دقیق و سرشار از اطلاعات مفید برای جست‌وجوگران تاریخ کتابداری نوین ایران. همچنین پی‌نوشت‌هایی که تدوینگر بر متن مصاحبه افزوده است، اعم از مستند اسامی اشخاص، سازمان‌ها، مؤسسات و موضوعات، بسیار مفید و ضروری است.

بی‌تردید دُر دانش، یکی از آثاری است که با مطالعه آن می‌توان به نکاتی نظیر: تلاش جهت رشد و ارتقای سطح پژوهش در گروه کتابداری دانشگاه تهران، روند شکل‌گیری شورای عالی اطلاع‌رسانی، ویژگی‌های نظام ملی اطلاع‌رسانی، وضعیت انتشارات در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی و تأسیس مراکز علمی و فرهنگی در کشور پی برد.

در انتهای این نوشتار به استادان، دانشجویان و علاقه‌مندان علم اطلاعات و دانش‌شناسی توصیه می‌شود برای آشنایی با این مباحث علمی و پیشینه آن در ایران، کتاب *در دانش* را مطالعه نمایند. همچنین مطالعه این کتاب برای علاقه‌مندان مسائل تاریخ شفاهی مفید خواهد بود.